

บทที่ 1

บทนำ

การศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักวะสะฎียะฮ์ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ในส่วนของบทนำจะครอบคลุม ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย คำถามในการวิจัย ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ รายละเอียดดังนี้

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพของสมาชิกในสังคม ซึ่งสถานศึกษาก็เปรียบเสมือนสถาบันพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของทุกยุคสมัย เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและอนาคตของประชาชาติ การให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการการศึกษาให้เกิดคุณภาพจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ประชาชนส่วนใหญ่เป็นมุสลิม การบริหารการศึกษาสำหรับพื้นที่แห่งนี้จึงจำเป็นต้องสอดคล้องกับความเชื่อ ความศรัทธา และวิถีคิดของคนในพื้นที่ ซึ่งควรดำรงอยู่บนฐานคำสอนศาสนาอิสลามและหลักสายกลางที่ครอบคลุมทุกมิติ

ตามหลักคำสอนศาสนาอิสลามการดำเนินการให้อยู่บนทางสายกลางเป็นสิ่งสำคัญในทุกเรื่อง โดยเฉพาะการบริหารองค์กรให้บรรลุผลตามนโยบายและพันธกิจ ยิ่งมีความจำเป็นต้องศึกษาและนำหลักการอิสลามมาเป็นกรอบในการขับเคลื่อนพัฒนาองค์กร จึงจะถือว่าเป็นการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของศาสนาอย่างแท้จริง ดังนั้น แนวทางสายกลางหรือที่ภาษาอาหรับเรียกว่า “วะสะฎียะฮ์” จึงเป็นทางเลือกสำคัญที่จะเติมเต็มความสมบูรณ์สำหรับการบริหารโรงเรียนตามกรอบคำสอนศาสนาอิสลาม แนวทางดังกล่าวคือ การบริหารงานที่มีความสมดุลในตัวของมันเอง เป็นธรรมต่อทุกฝ่าย การบริหารที่อยู่ภายใต้หลักคุณธรรมอันความดีงามเหล่านี้จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนได้ อีกทั้งอัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสในอัลกรุอานว่า

﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ
الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا...﴾

ความว่า “และในทำนองเดียวกัน เราได้ให้พวกเจ้าทั้งหลายเป็น
ประชาชาติสายกลาง เพื่อว่าพวกเจ้าทั้งหลายจะได้เป็นสักขีพยานแก่มวล
มนุษย์ และศาสนทูต(มุฮัมมัด) ก็จะเป็นสักขีพยานแก่พวกเจ้า...”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ :143)

นักวิชาการในอดีตได้อธิบายคำว่า *وسط* ที่ปรากฏในโองการนี้ไว้หลายความหมาย
กล่าวคือ แนวทางสายกลางจำเป็นต้องมีความสมดุลระหว่างวัตถุกับจิตวิญญาณ ระหว่างศาสนากับ
การดำเนินชีวิต มีความยุติธรรมกับทุกฝ่ายโดยไม่ลำเอียงไปทางด้านใดด้านหนึ่ง เพราะทางเลือกที่ดี
ที่สุดมักจะอยู่ตรงกลางระหว่างสองสิ่งที่ตักขบ รวมถึงมีความเที่ยงตรงไม่เบี่ยงเบนออกนอกเส้นทาง
ศาสนา ประชาชาติที่อยู่ในเส้นทางสายกลางจึงจำเป็นต้องครอบคลุมและเอาใจใส่ในทุกมิติของการ
ดำเนินชีวิต ทั้งความดีงาม ความยุติธรรม ความรู้สึก ความโปร่งใส และการบริหารจัดการ
ความสัมพันธ์ต่างๆในองค์กร (Al-Tabariy, 1992; Ibn Kathir, 1992; Al-Qurtubiy, 1993; Al-
Nasafiy, 1996; Al-Raziyy 1990; และ Syed Qutb, 1987) คำอธิบายเหล่านี้ แสดงถึงความโดดเด่น
และเป็นเอกลักษณ์ของคำสอนศาสนา ที่มีเจตนารมณ์ไม่ให้มนุษย์เบี่ยงเบนหรือเอนเอียงไปจาก
แนวทางที่ดีงาม หากสามารถนำโมทัศน์เหล่านี้ไปปรับใช้ในระบบการบริหารสถาบันการศึกษาก็จะ
เกิดรูปแบบการบริหารงานที่เป็นธรรมและสมดุลยิ่งขึ้น

สำหรับการจัดการศึกษาในประเทศไทย ระยะหลังมานี้กระทรวงศึกษาธิการก็ได้
ส่งเสริมให้สถานศึกษาภาครัฐและเอกชนนำหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาเป็นแนว
ทางการบริหารจัดการองค์กรรวมถึงสถานศึกษา โดยการยึดหลักการ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม
หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า
หลังจากนั้นนักวิชาการก็ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลเหล่านี้ไปสร้างเป็นตัวชี้วัดในระดับโรงเรียน
จำนวนมาก (Park, 2004; วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ, 2557) ถึงกระนั้น ในระยะหลังมานี้ก็มี
นักวิชาการบางส่วนที่เห็นต่างว่าแนวคิดธรรมาภิบาลอาจจะไม่ได้เหมาะสมกับทุกบริบทการศึกษา
Grindle (2010) และ Park (2004) กล่าวว่า แนวคิดการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล เป็นแนวคิดที่

เป็นประโยชน์แต่อาจจะไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของทุกพื้นที่ เนื่องจากความสลับซับซ้อน และลักษณะเฉพาะที่หลากหลายของแต่ละพื้นที่ ทำให้การจะกำหนดตัวแบบเดียวของหลักธรรมาภิบาลให้สามารถนำไปใช้กับทุกแห่งนั้นเป็นไปได้ยาก (เพราะแต่ละพื้นที่ล้วนแต่มีความแตกต่างในบริบทและประวัติศาสตร์ชาติของตนเอง ฉะนั้น การจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการองค์การให้สอดคล้องตามศีลธรรม คุณธรรม และหลักทางศาสนา จึงเป็นสิ่งที่แต่ละพื้นที่จึงต้องศึกษาเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตและปรับปรุงพัฒนาแนวทางต่างๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทของท้องถิ่นมากที่สุด

สำหรับการจัดการศึกษาในสถาบันการศึกษาของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบริบทควรอยู่บนฐานความศรัทธาของผู้คนในพื้นที่ และออกแบบการจัดการศึกษาให้ไปตามอัตลักษณ์และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันประชาชนในพื้นที่ยังคงไว้วางใจที่จะส่งบุตรหลานศึกษาต่อในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมากกว่าโรงเรียนรัฐบาล (นิเลาะ แวอุเซ็ง 2554; สะการียา แวโซะ 2550) อย่างไรก็ตาม การบริหารกิจการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบันก็ถือว่าเป็นไปตามเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่ต้องการให้พัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษาและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหาร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ดังนั้น หากสามารถบริหารการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้มีประสิทธิภาพภายใต้กรอบแนวทางของศาสนาอิสลามได้ ก็จะเป็นกระบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับพื้นที่

อย่างไรก็ตาม แม้การบริหารงานโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จจำเป็นต้องมาจากหลายองค์ประกอบและต้องมาจากความร่วมมือของทุกฝ่าย แต่การขับเคลื่อนโดยผู้บริหารโรงเรียนก็ยังเป็นองค์ประกอบหลักที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงต่อองค์ประกอบอื่นๆ กระทรวงศึกษาธิการ (2550) กล่าวว่า “ผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กรและการจัดการในทุกระดับ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ตลอดจนในระดับโลก ซึ่งผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพล้วนเกิดจากหลักคิดและแนวทางการปฏิบัติของผู้นำ” ผู้นำจึงถือเป็นบุคคลสำคัญขององค์กรทุกองค์กร Sergiovanni et al. (1987 อ้างถึงใน สุนทร โคตรบรรเทา 2560) ได้อธิบายถึงความรับผิดชอบที่สำคัญของผู้บริหารในการนำสถานศึกษาว่ามีอยู่ 4 ประการ ประการแรกคือ การดำเนินงานขององค์กรให้บรรลุตามเป้าหมาย ประการที่สอง การบูรณาการภายใน คือการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคน

ที่ทำงานในองค์กรให้มีความรู้สึกจงรักภักดีต่อองค์กร ประการที่สาม การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอก คือหากบริษัทสังคมภายนอกองค์กรเปลี่ยนไป เช่น การเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยี จำนวนผู้เรียนลดลง ความสนใจของผู้เรียนที่เปลี่ยนไป ผู้บริหารสถานศึกษาก็ต้องทำให้สถานศึกษาค่อยๆ เรียนรู้ที่จะปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และประการสุดท้าย การรักษาแบบแผนทางวัฒนธรรม คือการรักษาขนบธรรมเนียมอันดีงามขององค์กรที่จะช่วยหล่อหลอมและสร้างความผูกพันให้คนในองค์กรเอาไว้

ขณะเดียวกันหลักคำสอนอิสลามก็ให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ของผู้นำในการบริหารงาน นโยบายและกรอบพันธกิจของสถานศึกษาในทุกเรื่องจึงต้องอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง สมดุล และยุติธรรม ภายใต้ความรับผิดชอบอันหนักนี้ ผู้นำจะต้องถูกสอบสวนในบทบาทที่ตนถูกมอบหมายให้รับผิดชอบอย่างแน่นอน ดังที่ท่านเราะฮูล ﷺ กล่าวว่า

((أَلَا كَلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَالْإِمَامُ الَّذِي عَلَى النَّاسِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى أَهْلِ بَيْتِ زَوْجِهَا وَوَلَدِهِ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْهُمْ وَعَبْدُ الرَّجُلِ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُ أَلَا فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ))

ความว่า “ทุกคนย่อมมีหน้าที่และทุกคนต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ ผู้นำก็มีหน้าที่และเขาต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ของเขา ชายคนหนึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบต่อครอบครัว และเขาต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ของเขา สตรีคนหนึ่งก็มีหน้าที่รับผิดชอบต่อครอบครัวของสามี และนางต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนาง คนรับใช้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อทรัพย์สินของเจ้านาย และเขาต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ของเขา ทุกคนต้องมีหน้าที่และต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ของเขา”

(บันทึกโดยบุคอรี: 6719 และมุสลิม: 1829)

ทุกบทบาทหน้าที่ของมนุษย์ล้วนถูกผูกมัดไว้กับความรับผิดชอบ การปฏิบัติตามหน้าที่อย่างเต็มความสามารถถือเป็นการปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของพระองค์ และผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์

ไกลถึงโลกอะคีเราะฮฺ เขาจะรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุด เพื่อให้การงานเหล่านั้นเป็นผลตอบแทนที่ดียิ่งให้แก่เขาในโลกหน้า นอกจากนี้ คำสอนศาสนาอิสลามยังให้ความสำคัญต่อด้านอื่นๆ โดยเฉพาะความยุติธรรม เนื่องจากความยุติธรรมของผู้นำจะนำความสำเร็จที่ยั่งยืนให้แก่องค์กร ในบริบทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามผู้บริหารยังจำเป็นต้องเอาใจใส่ให้การบริหารงานดำเนินอย่างเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย อาทิ การมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของบุคคล การจ่ายค่าตอบแทนในอัตราที่เหมาะสมและรวดเร็ว อัลลอฮ์ ﷻ ได้เน้นย้ำในเรื่องความยุติธรรมในหลายโองการ ดังในโองการหนึ่งพระองค์ทรงตรัสว่า

﴿... اَعْدِلُوا هُوَ اَقْرَبُ لِلتَّقْوَى ﴾

ความว่า “จงยุติธรรมเถิด มันเป็นสิ่งที่ใกล้กับความยำเกรงยิ่งกว่า”

(อัลมาอิดะฮฺ: 8)

ดังนั้น การนำหลักการการบริหารการศึกษาในอิสลามไปประยุกต์ใช้เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาท่ามกลางกระแสปฏิรูปการศึกษานี้ นอกจากผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีทักษะที่รอบด้านทั้งทักษะความรู้การบริหารเชิงอิสลาม ทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ และทักษะการบริหารอย่างมืออาชีพแล้ว ผู้บริหารยังจำเป็นต้องยึดแนวทางที่สมดุล อันที่เป็นแนวทางกึ่งกลางระหว่างความสุดขั้วของทั้งสองฝั่ง คือไม่หย่อนยานจนไร้ประสิทธิภาพและไม่สุดโต่งจนเลยเถิด การบริหารงานโรงเรียนจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องบูรณาการหลักการเชิงอิสลามอันมีแบบอย่างมาจากท่านท่านเราะฮูลุ ﷺ มาเป็นแนวปฏิบัติสายกลาง ยึดถือแนวทางเหล่านั้นมาปรับใช้ให้สอดคล้องตามมาตรฐานสากลของวิชาชีพแห่งยุคสมัย

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น การนำหลักคุณลายาภาพอิสลามหรือ “วะสะฎียะฮฺ” มาปรับใช้ในด้านการบริหารการศึกษาสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาในจังหวัดปัตตานี จึงถือเป็นประเด็นที่มีความน่าสนใจ ซึ่งเมื่อพิจารณาสภาพของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปัตตานี เชิงบริบทของพื้นที่ก็มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงยิ่งตระหนักว่าแนวทางสายกลางนี้มีความเหมาะสมต่อการนำไปปรับใช้ในการบริหารโรงเรียน อันจะเป็นประโยชน์ในการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ทุกฝ่ายและสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพออกสู่สังคมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการใช้หลักวะสะฎียะฮ์ในการบริหารของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการใช้หลักวะสะฎียะฮ์ในการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียน

1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการใช้หลักวะสะฎียะฮ์ในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี

1.3 คำถามการวิจัย

1.3.1 การบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีโดยใช้หลักวะสะฎียะฮ์ตามความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับใด

1.3.2 ครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาสามัญและศาสนา ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนที่ต่างกัน มีผลทำให้ครูมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีโดยใช้หลักวะสะฎียะฮ์แตกต่างกันหรือไม่

1.3.3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการนำหลักวะสะฎียะฮ์มาใช้ในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีมีอะไรบ้าง

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีความสำคัญและประโยชน์ที่พึงได้รับจากผลการศึกษา ดังนี้

1.4.1 ทราบความคิดเห็นของครูต่อการนำหลักวะสะฎียะฮ์มาใช้ในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี

1.4.2 ทราบถึงตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องและมีผลต่อความคิดเห็นของครูในการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโดยใช้หลักวะสะฎียะฮ์

1.4.3 สามารถนำปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการใช้หลักวะสะฎียะฮ์ในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ไปพัฒนาเป็นรูปแบบและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษาหรือองค์กรต่างๆ ต่อไป

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ได้นำหลักในเรื่องวะสะฎียะฮ์หรือคุณลักษณะในอิสลามมาเป็นขอบเขตเนื้อหาในการศึกษาการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ซึ่งจากการทบทวนเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้อง ได้ประมวลแนวคิดที่ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องนำมาใช้ในการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักวะสะฎียะฮ์ ซึ่งประกอบด้วยด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) ด้านความยุติธรรม (عدالة)
- 2) ด้านความรับผิดชอบ (مسؤولية)
- 3) ด้านความดีและจริยธรรม (الخير والأخلاق)
- 4) ด้านการปรึกษาหารือ (تشاور)
- 5) ด้านการเสริมพลัง (التمكين)
- 6) ด้านการตรวจสอบ (المحاسبه)

1.5.2 ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

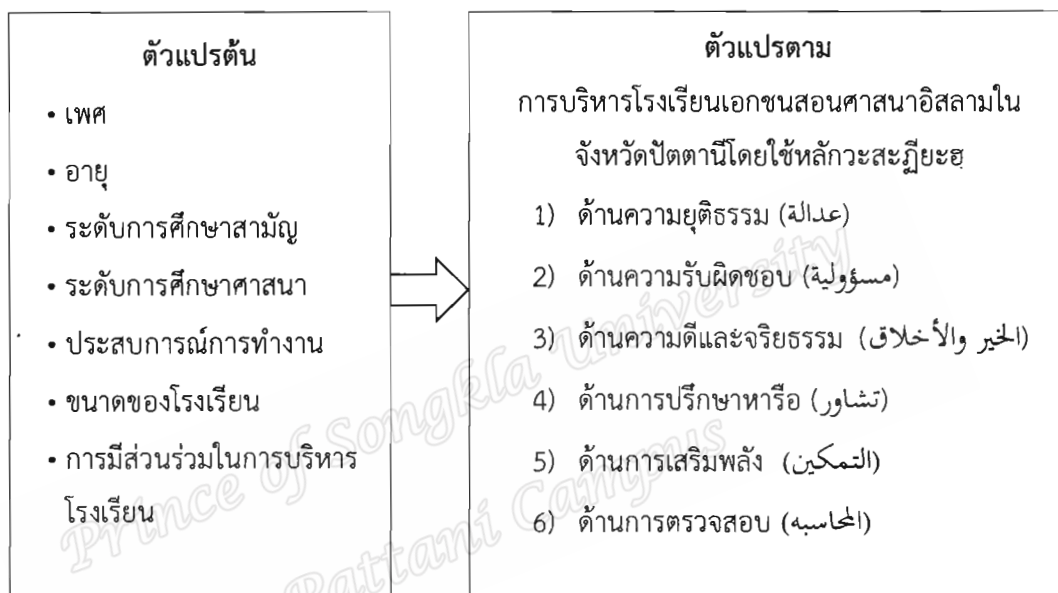
ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี โดยเป็นครูโรงเรียนเอกชนในระบบ โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาที่สอนศาสนาควบคู่สามัญ มีจำนวนทั้งสิ้น 5,286 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี จำนวน 415 คน จากโรงเรียนจำนวน 65 โรงเรียน โดยการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของครูในแต่ละพื้นที่ (Proportional Stratified Random Sampling) โดยกำหนดให้อำเภอต่างๆ ในจังหวัดปัตตานีเป็นเกณฑ์ในการกำหนดสัดส่วน

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบการศึกษาการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักวะสะฎียะฮ์ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยได้ประมวลมาจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

แผนภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแผนภาพที่ 1.1 จะเห็นได้ว่าตัวแปรต้นของการศึกษาคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสามัญและศาสนา ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนที่ต่างกัน เพื่อศึกษาว่าตัวแปรเหล่านั้นมีผลต่อความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีโดยใช้หลักวะสะฎียะฮ์หรือไม่

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.7.1 เนื้อหาที่มีการกล่าวถึงหรืออ้างอิงตัวบทที่สำคัญจากคัมภีร์อัลกุรอาน ผู้วิจัยยึดมาตรฐานการอ้างอิงโดยระบุชื่อสุเราะฮ์และตามด้วยการระบุลำดับของอายะฮ์นั้น เช่น อัลมาอิดะฮ์: 8 หมายถึง มาจากสุเราะฮ์อัลมาอิดะฮ์ อายะฮ์ ที่ 8 และหากมีการระบุว่า อันนีสอาอ์: 171 หมายถึง มาจากสุเราะฮ์อันนีสอาอ์ อายะฮ์ ที่ 171

1.7.2 เนื้อหาส่วนใดส่วนหนึ่งที่มีการกล่าวถึงหรืออ้างอิงอัลหะดีษ ผู้วิจัยจะอ้างอิงผู้บันทึกหะดีษและตามด้วยหมายเลขหะดีษกำกับตามหลัง เช่น บันทึกโดย al-Bukhārī หะดีษหมายเลข 1122

1.7.3 ความหมายของอายะฮ์อัลกุรอานในภาษาไทยที่ปรากฏในเล่มทั้งหมด ผู้วิจัยได้ยึดคำแปลที่มาจาก “พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย” โดย สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ประเทศไทย โดยในบางอายะฮ์จะมีการอธิบายเพิ่มเติมเพื่อขยายความในลักษณะเชิงอรรถ

1.7.4 การแปลตำราหนังสือและเอกสารต่างๆ ที่เป็นการแปลจากภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจะแปลความหมายโดยภาพรวม กล่าวคือไม่ใช่ลักษณะการแปลแบบคำต่อคำ แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยพยายามรักษาความหมายเดิมให้ครบถ้วนที่สุด

1.7.5 การปริวรรตอักษรจากภาษาอาหรับเป็นภาษาไทย และจากภาษาอาหรับเป็นภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยใช้การเทียบอักษรตารางปริวรรตอักษรโดยวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และตารางปริวรรตอักษรของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา

1.7.6 การอ้างอิงผู้วิจัยจะใช้การอ้างอิงแบบนาม – ปี โดยระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ในวงเล็บ

1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1.8.1 สัญลักษณ์ มาจากคำว่า “Subhanahu wa ta'ala” เป็นคำที่มีที่มาจากภาษาอาหรับซึ่งมีความหมายว่า “มหาบริสุทธิ์แด่พระองค์และความสูงส่ง” โดยคำนี้จะใช้เพื่อกล่าวสรรเสริญอัลลอฮ์ ซึ่งในเล่มนี้จะปรากฏสัญลักษณ์นี้ทุกครั้งหลังจากที่ได้กล่าวถึงนามของพระองค์

1.8.2 สัญลักษณ์ มาจากคำว่า “Astaghfirullah” เป็นคำที่มีที่มาจากภาษาอาหรับซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ ประทานความโปรดปรานและความสันทัดแก่ท่าน” โดยคำนี้จะใช้เพื่อกล่าวยกย่องท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ภายหลังจากการเอนามของท่าน ซึ่งในเล่มนี้จะปรากฏสัญลักษณ์นี้ทุกครั้งหลังจากที่มีการกล่าวถึงนามของท่าน

1.8.3 สัญลักษณ์ มาจากคำว่า “Allah” เป็นคำที่มีที่มาจากภาษาอาหรับซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ ทรงประทานความสันทัดแก่ท่าน” โดยคำนี้จะใช้เพื่อกล่าวยก

ย่องท่านนบีต่างๆ ภายหลังจากการเอ่ยนามของท่าน

1.8.4 สัญลักษณ์ ﷺ มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮฺอันฮุ” เป็นคำที่มีที่มาจากภาษาอาหรับซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮฺ ทรงโปรดปรานแก่เขา” เป็นคำที่ใช้กล่าวให้เกียรติเศาะหาบะฮฺ ใช้คำนี้ตามหลังเมื่อมีการเอ่ยนามของเศาะหาบะฮฺ 1 ท่าน

1.8.5 สัญลักษณ์ ﷺ มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮฺอันฮุม” เป็นคำที่มีที่มาจากภาษาอาหรับซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮฺ ทรงโปรดปรานแก่พวกเขา” เป็นคำที่กล่าวขึ้นเพื่อให้เกียรติบรรดาเศาะหาบะฮฺจำนวนสามท่านขึ้นไป หลังจากที่ได้เอ่ยนามของพวกเขา

1.8.6 ﴿...﴾ วงเล็บปีกกาจะใช้กำกับเมื่อมีการยกอายะฮฺอัลกุรอาน

1.8.7 ((...)) วงเล็บคู่ จะใช้กำกับเมื่อมีการยกตัวบทหะดีษ

1.8.8 (...) วงเล็บเดี่ยวจะใช้เมื่อมีการเขียนอ้างอิง และการอธิบายคำสำคัญ หรือ คำศัพท์เฉพาะต่างๆ

1.8.9 “...” เครื่องหมายอัฒประกาศ จะใช้สำหรับการแปลอัลกุรอานอัลหะดีษ ชื่อหนังสือและเมื่อมีการอ้างถึงคำพูดของบุคคลสำคัญ

1.9 นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามสำหรับคำสำคัญที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสื่อความหมายที่ตรงกัน ดังนี้

1.9.1 การบริหารโรงเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนที่มีการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา มีการปรับใช้ศาสตร์และศิลป์ในการทำงาน มีการวางแผนและควบคุมกระบวนการทำงานให้บรรลุผลตามเป้าหมาย และผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพออกมาสู่สังคม

1.9.2 การใช้หลักวะสะฎียะฮฺ หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารที่บ่งชี้ให้เห็นถึงการนำหลักคุณภาพอิสลามมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาในบริบทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

1.9.3 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หมายถึง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในระบบที่เปิดสอนทั้งวิชาศาสนาและวิชาสามัญ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี

1.9.4 ด้านความยุติธรรม หมายถึง การบริหารงานโดยยึดมั่นในหลักความเป็นธรรม ให้ค่าตอบแทนและประเมินการปฏิบัติงานอย่างยุติธรรม มีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มอบหมายงานได้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน พร้อมกำหนดกฎระเบียบให้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน และเสมอภาคกัน

1.9.5 ด้านความรับผิดชอบ หมายถึง การที่ผู้บริหารตระหนักถึงความรับผิดชอบในภาระหน้าที่ และรับผิดชอบในการกระทำและการตัดสินใจของตน ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานคนอื่นๆ มีความตระหนักในหน้าที่ด้วย

1.9.6 ด้านความดีและจริยธรรม หมายถึง การปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องตามหลักคุณธรรม เสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม ประพฤติตนน่าเคารพและนับถือ ปฏิบัติต่อทุกคนด้วยอัธยาศัยดีงาม ภายใต้หลักคำสอนศาสนาอิสลาม

1.9.7 ด้านการปรึกษาหารือ หมายถึง กระบวนการค้นหาข้อเสนอแนะและข้อสรุปต่างๆ ผ่านกระบวนการแสดงความคิดเห็นบุคคลที่สำคัญหลายคนโดยใช้ระบบที่เรียกว่า การชูรอ เพื่อประกอบการตัดสินใจหรือการแก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารโรงเรียน และเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เหมาะสมและเกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด

1.9.8 ด้านการเสริมพลัง หมายถึง การสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับรู้ถึงความสามารถและคุณค่าของตนผ่านกระบวนการมอบอำนาจหน้าที่ ให้ความไว้วางใจในการปฏิบัติงาน ให้อิสระในการสร้างสรรค์งาน กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานพัฒนาตนเอง และมอบรางวัลเสริมกำลังใจให้แก่ผู้ที่มีมุ่งมั่นทำงาน อันจะส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.9.9 ด้านการตรวจสอบ หมายถึง การควบคุมการดำเนินงานของโรงเรียนให้มีความโปร่งใส โดยการชี้แจงการดำเนินงานต่างๆ อย่างชัดเจน และให้การปฏิบัติงานของฝ่ายต่างๆ สามารถมีการตรวจสอบและประเมินได้ ตลอดจนนำผลจากการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขการทำงานต่อไป